

СЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ: ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДЕННЯ»

Астраханцева Вікторія

(м. Миколаїв)

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Досліджено процес формування світогляду Б. Хмельницького від дитинства до зрілого віку. Проаналізовано еволюцію поглядів Хмельницького перед початком Національно-визвольної війни.

Коли ми чуємо про таку історичну постать, як Богдан Хмельницький, одразу ж на думку спадає образ гетьмана, який усіма силами намагався досягти самостійності і незалежності Української держави. Але що ж стало поштовхом формування такого характеру?

Починаючи з повстань 1591-1596 рр. на території України через приєднання земель до складу Речі Посполитої, поступово формується окремий суспільний стан – козацтво, який прогресивно реагував на політичні та господарські зміни в країні [1].

Представники шляхетського стану і козацтва поступово замислюються над наданням автономії окремим регіонам українських земель.

Формування світогляду Богдана Хмельницького почалось ще змалечку. Незважаючи на відсутність інформаційних матеріалів про його дитинство, можна знайти інформацію про юнацькі роки. Б. Хмельницький добре вивчав історію свого народу, взаємовідносини з іншими державами та хронологію подій, право, а також він володів декількома мовами [3].

Свої знання він отримав під час навчання у двох різних за своїм характером навчальних закладах: школі при Київському монастирі та Львівській єзуїтській колегії. Поєднання традиційної освіти, що існувала в Україні, із західноєвропейською сприяло розширенню світогляду молодого Богдана, дозволило йому познайомитися із духовними надбаннями європейських країн [1]. Після того, як Б. Хмельницький закінчив навчання, він вирішив піти до військової служби. З того моменту він вирішив пов'язувати своє життя з козацтвом. Але під час своєї першої складної битви у складі польського війська, Б. Хмельницький потрапляє у полон до Османської імперії. Це також вплинуло на його формування його світогляду.

Пізніше, після дворічного ув'язнення Б. Хмельницький повертається у рідні місця. Розпочався новий етап у формуванні його політичного світогляду. Він насамперед був пов'язаний з перманентною хвилею козацьких повстань 20-30-х рр. На відміну від попередніх виступів козацтва, вони відзначалися значно вищими організаційними засадами, ідеологічним вмотивуванням дій і радикальністю вимог повсталих. Ряд опосередкованих даних засвідчує, що Б. Хмельницький не залишився стороннім спостерігачем подій, які розгорталися

тоді в Україні. Ймовірно, тоді Б. Хмельницький наголошував на тому, що боротьба проти польського режиму на українських землях не повинна обмежуватися тільки військовими засобами. Його дедалі більше хвилювали політичні методи вирішення дипломатичних шляхом [2]. Не випадково Б. Хмельницький брав відвідував посольство Варшави, підтримував дипломатичні стосунки з представниками французького уряду та зав'язав широке коло знайомств із посередниками інших європейських країн.

З яким політичним багажем прийшов Б. Хмельницький до початку повстання? Існуючі джерела про цей період життя майбутнього гетьмана України не можуть точно відтворити еволюцію його поглядів. При цьому Б. Хмельницький, очевидно, головним чином думає про перспективи розвитку України та відносини з Польщею. Не міг він не розмірковувати і над ходом козацьких повстань, що зумовили невдачу для козаків.

Заслугою Б. Хмельницького є те, що він чітко вловив нові тенденції суспільного розвитку України напередодні Національно-визвольної війни. Хоча є певні регіональні та національні особливості, але вони проявляються у створенні атмосфери масового невдоволення існуючим режимом. Б. Хмельницький намагався досягти маневрування України на міжнародній політичній арені, але незважаючи на це, його наступникам не вдалося досягнути таких вдалих результатів.

Література

1. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький : Полководець, дипломат, державотворець. Наук. ред. І. Шаповал. НАН України. Інститут історії України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. К. : Парлам. вид-во, 2020. 752 с
2. Коляда І. А. Богдан Хмельницький. Харків : Фоліо, 2019. 121 с.
3. В. А. Смолій, В. С. Степанков. Богдан Хмельницький : соц.-політ. портрет. Київ : Либідь, 1993. 500 с.